SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2854

av Gurgin Bakircioglu (MP)

Offentligt rättelseansvar vid medvetet falska faktapåståenden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att se över hur ett rättssäkert system för offentligt rättelseansvar vid medvetet falska och verifierbara faktapåståenden kan utformas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en sådan översyn särskilt bör pröva tydliga krav på bevisad felaktighet, vetskap och avsikt att vilseleda, samt uttryckliga undantag för åsikter, prognoser och misstag, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka möjligheten till oberoende och transparenta rättelseförfaranden med möjlighet till överprövning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en eventuell reform ska föregås av en uttrycklig prövning mot regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen, riksdagsledamöters särskilda rättsliga ställning och Europakonventionens yttrandefrihetsskydd och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Demokratin bygger inte på att alla tycker likadant. Den bygger på att medborgarna kan ta ställning till politiska alternativ med en rimlig möjlighet att skilja mellan verifierbara fakta och avsiktligt förfalskade uppgifter. När folkvalda medvetet för fram felaktiga faktapåståenden för att påverka beslut eller val riskerar förtroendet för det demokratiska samtalet att urholkas. Uppenbara felaktigheter har förekommit och förekommer ibland annat USA, där president Trump vid åtskilliga, tusentals, tillfällen uppenbarligen har ljugit. Liknande exempel finns från andra länder – och Sverige är inte helt förskonat heller.

Det finns viktiga gränser. En politiker måste kunna förespråka impopulära idéer, överdriva i debatten, göra bedömningar om framtiden och ibland ha fel utan att staten avgör vad som är en tillåten politisk åsikt.

En reform med syfte att minska antalet *medvetet* felaktiga påståenden får naturligtvis inte leda till diskussioner om att skapa en allmän sanningsmyndighet eller öppna för politiskt styrd censur. En sådan reform måste avgränsas till kontrollerbara sakuppgifter, tydligt styrkt vetskap om felaktigheten och en påvisbar avsikt att vilseleda.

Den franska gröna politikern Marine Tondelier presenterade i september 2026 ett förslag om sanktioner mot medvetna faktalögner i politiken. Parlamentet i Wales antog under våren 2026 ett ramverk som ålägger politikerna att ta fram regler mot falska eller vilseledande faktapåståenden för att påverka kommande val.

Svenska förhållanden kräver en egen modell. Det demokratiska ansvarsutkrävandet bör i första hand stärkas genom offentliga rättelser, tydlig motivering, insyn och en oberoende prövning med högt ställda beviskrav. Särskilda sanktioner kan endast diskuteras efter att proportionalitet, ansvarsfördelning och grundlagsskydd utretts. Den offentliga debatten ska vara fri och hård. Den ska inte behöva vara skyddslös inför avsiktlig manipulation av fakta.

En eventuell reform ska självklart också föregås av en uttrycklig prövning mot regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen och Europakonventionens yttrandefrihetsskydd.

Gurgin Bakircioglu (MP)